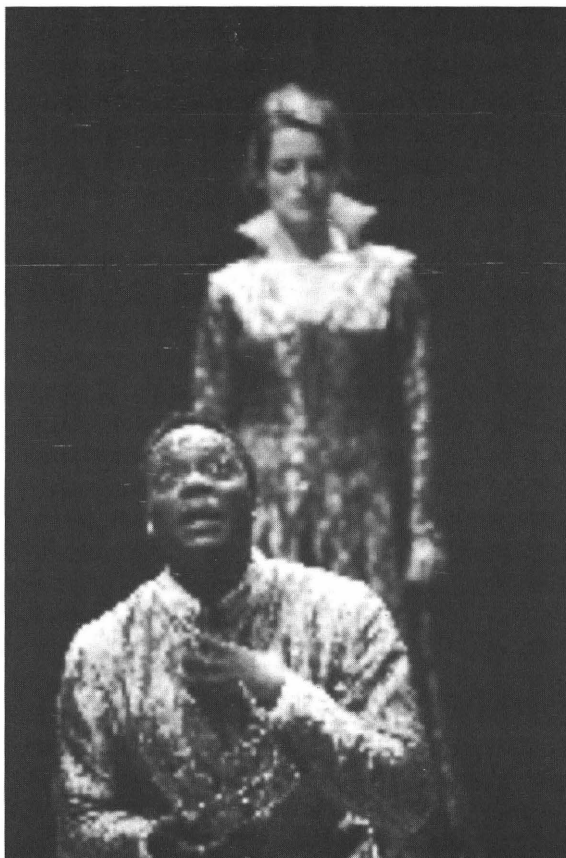

TERZIJDE

SHAKESPEARE TE STRATFORD-UPON-AVON

In augustus opende te Stratford-upon-Avon, nog steeds het Mekka van de Shakespeare-cultuur, een gloednieuw theater, "The Courtyard Theatre" dat in grote lijnen geïnspireerd is op het Elizabethaanse voorbeeld. Op de affiche: *Henry VI*, de trilogie over de oorlog in Frankrijk en de genadeloze machtsstrijd in Engeland die uiteindelijk leidt tot de heerschappij van Richard III. Deze prestigieuze productie maakt deel uit van het grootse project "The Complete Plays" dat thans loopt bij de Royal Shakespeare Company (RSC). Hiervoor worden ook andere gezelschappen uitgenodigd en in april was hier ook de Münchner Kammerspiele te gast met Luk Percevals *Othello*.

Met dit alles affirmeert de RSC zich opnieuw als het Shakespeare-gezelschap bij uitstek en geeft het blijk van een nieuwe dynamiek. Want nog maar enkele jaren geleden verkeerde het befaamde gezelschap met thuisbasis in Stratford in crisis. De plannen van directeur Adrian Noble om de RSC op te splitsen in kleinere groepen, om de grote schouwburg (Royal Shakespeare Theatre, RST) aan de rivier af te breken en in de plaats een "theatre village" te bouwen, waren zo controversieel dat hij uiteindelijk moest ontslag nemen. Met het aantreden van zijn opvolger, Michael Boyd, werden sommige al te megalomane plannen wel opgeborgen, maar daarmee waren de moeilijkheden uiteraard niet van de baan. Een van de problemen waar de RSC al jaren mee worstelt is de structuur van het RST dat uit 1932 dateert en erg beïnvloed was door cinemazalen uit die tijd. Er is in de loop der jaren al vaak gesleuteld aan het gebouw en aan de scène, maar de fundamentele handicap - de kloof tussen acteurs en publiek - is het gezelschap parten blijven spelen. Het verwondert dan ook niet dat men nu blijkbaar gekozen heeft voor een flexibele structuur die geïnspireerd is door het open Elizabethaanse theater. "The Courtyard" zit ingebouwd in een grote stalen doos. Het heeft een rechthoekig, in het publiek vooruitgeschoven speelveld dat omringd is door een hoog auditorium met twee doorlopende balkons. Er zijn wel twintig verschillende types van zitplaats maar geen enkele is meer dan vijftien meter verwijderd van de scène. Hoewel dit alles behalve een klein theater is - er kunnen 1000 toeschouwers in -, creëert de structuur toch een grote intimiteit. De acteurs hebben de vrijheid het publiek te benaderen of het te ignoreren. Decors in traditionele zin hoeven hier helemaal niet zodat alle aandacht gericht is op het spel zelf. "The Courtyard" is het prototype van wat het herbouwde RST in 2010 moet worden.

Henry VI Part two: Katy Stephens als Queen Margaret en Chuk Iwuji als Henry VI (Foto: Ellie Kurttz)

Henry VI, geregisseerd door Michael Boyd, demonstreert de mogelijkheden van dit theater. Men kan de drie stukken apart zien maar het is een fascinerende ervaring de trilogie in haar geheel op één dag mee te maken. Het intense spel en de interactie met het publiek, maar ook het feit dat je de acteurs ziet evolueren - vaak in verschillende rollen - geven je een gevoel van sterke betrokkenheid. Deze trilogie met epische allure waarin gevechten, beleg van steden en politieke moorden schering en inslag zijn, komt ten volle tot leven op deze scène.

Het stuk begint met de begrafenis van Henry V. In deze productie verschijnt de geest van Henry V die zich dan neerlegt in zijn grafombe. De bisschop van Winchester spuwt op zijn lichaam: een schokkende geste die echter indicatief is voor het drama dat zich zal ontplooiën. Want wat volgt is de geschiedenis van een land dat steeds meer in de chaos wegzinkt. De soepele structuur van de scène laat de elkaar vlug opeenvolgende militaire en politieke episodes tot hun recht komen. Er is een soort "inner stage" waarin al de doden verdwijnen en die tevens als stad of wal kan gebruikt worden. Door middel van neerdalende platforms of touwen wordt de ruimte evenzeer verticaal als horizontaal bespeeld zodat je zou kunnen zeggen dat de middeleeuwse kosmos met hemel en hel op het toneel aanwezig is.

De Engelse held Talbot en zijn zoon sterven in een geritualiseerd gevecht. Met hen verdwijnen idealisme en hoofse waarden. Daarna valt Engeland ten prooi aan machtswellustelingen zoals uiteindelijk Richard of Gloucester, de latere Richard III, die zich in het derde deel van de trilogie reeds ten volle manifesteert.

Talbots belangrijkste tegenstander is natuurlijk Joan of Arc, die door Katy Stephens met veel waardigheid en innerlijke kracht gespeeld wordt. Het is bijzonder fascinerend dezelfde actrice later in de cyclus de rol van Margaret te zien spelen, een andere sterke vrouw die met Henry VI huwt maar steeds meer onafhankelijk wordt en met de moord op York verantwoordelijk is voor een der wreed-aardigste scènes uit Shakespeares werk.

De rebellie van Jack Cade en het gepeupel - die in de *Ten Oorlog*- bewerking van Tom Lanoye volledig geschrapt was - wordt met veel verve gespeeld o. m. door de bijna groteske John Mackay als Cade. Zijn wilde terreur beheerst het hele auditorium, van hoog tot laag. Het zinloze geweld en de absurde willekeur maken de opstand tot een spiegel van de totale chaos waarin de natie verkeert.

Henry VI wordt vertolkt door Chuck Iwuji, een zwarte acteur van Nigeriaanse oorsprong. Met zijn heel eigen toonaard brengt hij de zwakte en de naïviteit maar ook het moreel besef van de koning mooi tot uiting.

Aan het slot van de cyclus doodt Richard of Gloucester koning Henry VI in de Tower. Als hij het lijk wegsleurt laat hij een cirkel van bloed na waardoor in de daaropvolgende scène koning Edwards gewaad ook meteen met bloed besmeurd wordt. Het is een theatraal teken dat de hele cyclus samenvat.

In het "Swan Theatre", een kleiner theater dat in de jaren tachtig geopend werd en ook in grote trekken naar het Elizabethaans model gebouwd is, speelt de RSC

een ander weinig gespeeld kroniekstuk, nl. *King John* in de regie van Josie Rourke. Het is een uitdaging om dit stuk dat nogal willekeurig van de ene episode op de andere springt en ook maar weinig boeiende personages heeft, toch de nodige samenhang te geven. King John tracht vooral zijn macht te behouden en laat daartoe zelfs zijn neef Arthur - in het stuk nog een kind - uit de weg ruimen. Dat leidt tot de aandoenlijke scènes tussen de jongen en zijn bewaker Hubert, die het kind uiteindelijk spaart. In het opportunistische politieke spel dat hier getoond wordt, is de buitenstaander, de Bastaard Faulconbridge, ironisch genoeg het meest authentieke personage. Ook in deze productie is het vooruitspringend podium een ideaal instrument om de wisselende scènes en de veranderende machtsverhoudingen in beeld te brengen.

Eveneens in de Swan brengt de RSC een van Shakespeares romantische komedies, *Much Ado about Nothing*, bij ons vooral bekend door de film van en met Kenneth Branagh, in een frisse regie van Marianne Elliott. Zij plaatst het stuk in een Latijns-Amerikaanse context, meer bepaald het pre-revolutionaire Cuba. Ook al is de preciese bedoeling daarvan niet zo duidelijk, het levert natuurlijk de nodige ambiance op. Nog voor de voorstelling begint speelt een orkestje op het hoogste balkon Latijns-Amerikaanse en jazzy tunes. De setting lijkt op een bar waar stevige cocktails verzet worden: we vertoeven duidelijk in een macho-milieu. Het is die macho-mentaliteit die het drama verklaart waarbij Don Pedro ten onrechte

***Much Ado about Nothing*: Tamsin Greig als Beatrice (Foto: Simon Annand)**

zijn bruid Hero van ontrouw beschuldigt en haar in het publiek vernedert. Beatrice- schitterend gespeeld door Tamsin Greig, bekend uit *Green Wing* - is een imponerende vrouw met zuiders sex-appeal.

In het traditionele RST - dat dus zal omgebouwd worden - staan er voortreffelijke producties van *The Tempest* en *Julius Caesar*. Het is opvallend dat de ensce-neringen in dit theater veel makkelijker aanleiding geven tot spektakel. Zo begint de nochtans vrij sobere, bijna zonder decor gespeelde *Julius Caesar* (regie: Sean Holmes) met een show van op exotische muziek dansende plebejers in kleurige, oosters aandoende kostuums. Als toeschouwer vraag je je even af of je wel in de juiste voorstelling terecht gekomen bent.

The Tempest (regie:Rupert Goold) met zijn openingsstorm en de elementen van het maskerspel is natuurlijk een stuk dat tot spektakel uitnodigt.Nadat de toeschouwer op een scherm een reusachtige radio heeft gezien die de gevaarlijke weersomstandigheden aankondigt, wordt de luidspreker een patrijspoort waardoor hij binnenkijkt bij de wanhopige bemanning van het schip. Verrassend genoeg wordt het eiland gesitueerd in een Noordpoolgebied. Daarmee krijgt het hele gebeuren een Beckettiaanse kilheid. Ariel met zijn bijna wit en mager gelaat heeft iets van Dracula. Het voedsel dat hij de aangespoelden voorzet is hier een walvis: wanneer zij toetasten verschijnt hij als een insectachtige harpij uit de ingewanden van het dier. Patrick Stewart die zijn carrière ooit begon bij de RSC is een ondoorgrondelijke Prospero die op de rand van de waanzin leeft. Zijn relatie met Ariel is uiterst gespannen en aan het eind reageert niemand op zijn woorden van verzoening.

Sedert zijn oprichting in 1961 heeft de RSC nooit museumtheater nagestreefd. Ook nu staat het gezelschap voor levendig en vaak innovatief theater. In een tijd waarin mensen al vaak genoeg naar een kastje in de huiskamer of vanuit het duister naar het witte doek staren, is de soepele, open, Elizabethaanse structuur die het publiek binnenhaalt in het gebeuren, daartoe het aangewezen model.

Jozef DE VOS

Henry VI staat geprogrammeerd van 10 tot 17 febr. 2007 wanneer men het samen kan zien met het aansluitende *Richard III*. Het ganse project "The Complete Plays" loopt nog tot eind maart 2007.

www.rsccompleteworks.co.uk <<http://www.rsccompleteworks.co.uk/>>